

ZATWIERDZAM:

Opolski Komendant Wojewódzki
Państwowej Straży Pożarnej

Kielar
.....nadbryg. Paweł Kielar

Komenda Wojewódzka
Państwowej Straży Pożarnej
w Opolu

**ZASADY DOSKONALENIA UMIEJĘTNOŚCI
STRAŻAKÓW RATOWNIKÓW
OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH
WOJ. OPOLSKIEGO**

Opole, 25 listopada 2024 r.

Niniejszy dokument opracowany został na podstawie doświadczeń w zakresie realizowanych przez Komendantów Powiatowych i Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej woj. opolskiego, form doskonalenia strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych. Dokument opracował zespół powołany przez Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej Decyzją Nr 73 z dnia 2 lipca 2024 roku, w sprawie powołania zespołu ds. opracowania „Zasad doskonalenia umiejętności Strażaków Ochotniczych Straży Pożarnych”.

Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Zespołu:

- **bryg. Wiesław Eliaz**
Naczelnik Ośrodka Szkolenia
w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Opolu.
- **st. kpt. Janusz Balzasch**
Zastępca Naczelnika Ośrodka Szkolenia
w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Opolu.

Członkowie Zespołu:

- **bryg. Lucjan Lubaszka**
Dowódca Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej
Komendy Powiatowej PSP w Krapkowicach.
- **mł. bryg. Mariusz Strzelczak**
Zastępca Komendanta Powiatowego PSP w Oleśnie.
- **mł. bryg. Piotr Brach**
Dowódca Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej
Komendy Powiatowej PSP w Namysłowie.
- **st. kpt. Patryk Szklanny**
Zastępca Dowódcy Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej
Komendy Powiatowej PSP w Kluczborku.
- **st. kpt. Piotr Krok**
Zastępca Naczelnika Wydziału Operacyjno-Szkoleniowego
w Komendzie Powiatowej PSP w Kędzierzynie-Koźlu.
- **sekc. Sandra Wierciszewska**
Technik w Wydziale Operacyjno-Szkoleniowym
w Komendzie Miejskiej PSP w Opolu.
- **dh Artur Gallus**
Wiceprezes Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Związku OSP RP
w Opolu.

Nadzorujący pracę zespołu:

- **st. bryg. Piotr Dudek**
Zastępca Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP.

Spis treści

	strona
SŁOWNIK	4
WSTĘP.....	6
I. DOSKONALENIE WŁASNE W STRUKTURACH OSP	7
1. ORGANIZACJA ZAJĘĆ NA BAZIE MACIERZYSTYCH JEDNOSTEK OSP.....	8
2. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ KOMENDANTA GMINNEGO OSP.....	10
II. DOSKONALENIE ORGANIZOWANE PRZEZ JEDNOSTKI PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ	12
1. PRZYGOTOWANIE DO EGZAMINU POTWIERDZAJĄCEGO TYTUŁ RATOWNIKA Z ZAKRESU KPP (RECERTYFIKACJI).....	12
2. DOSKONALENIE OSP REALIZOWANE W JEDNOSTKACH RATOWNICZO-GAŚNICZYCH PSP.....	13
3. ORGANIZACJA WARSZTATÓW Z POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN RATOWNICZYCH.....	14
4. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ ZGRYWAJĄCYCH OSP.....	16
5. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ NA OBIEKTACH.....	18
6. ORGANIZACJA TESTÓW W KOMORZE DYMOWEJ.....	18
7. CZESTOTLIWOŚĆ REALIZACJI FORM DOSKONALENIA OSP PRZEZ PSP.....	19
8. PODSUMOWANIE ROCZNEGO CYKLU DOSKONALENIA OSP.....	20
Załączniki	20
Podstawy prawne i link do bazy wiedzy KG PSP.....	20

Słownik

Doskonalenie to proces systematycznej oraz ciągłej aktywności mający na celu aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności związanych z wykonywanymi zadaniami. Potrzeba doskonalenia umiejętności wynika z rozwoju nauki, techniki, ze zmian technologicznych wytwarzania oraz potrzeby samodzielności w działaniu.

Ćwiczenia to forma doskonalenia obejmująca zespół czynności wykonywanych i wielokrotnie powtarzanych, celem zapewnienia praktycznego przygotowania do prowadzenia działań ratowniczych.

Ćwiczenia zgrywające to ćwiczenia taktyczne pododdziałów, których celem jest zgrywanie elementów kierowania działaniami ratowniczymi, na różnych poziomach kierowania.

Ćwiczenia w macierzystych jednostkach OSP to forma doskonalenia obejmująca rodzaj ćwiczeń w zespołowym działaniu, podnoszenia umiejętności wykonywania poszczególnych zadań, wykorzystując do tego celu sprzęt oraz obiekty będące na wyposażeniu jednostek OSP.

Ćwiczenia na obiektach to ćwiczenia prowadzone na obiektach, w celu rozpoznania możliwości prowadzenia działań ratowniczych, weryfikowania gotowości operacyjnej sił i środków do wykonywania działań ratowniczych, a także przygotowania obiektów, bądź terenów do prowadzenia działań ratowniczych.

Samokształcenie kierowane to forma szkolenia umożliwiająca uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności, na podstawie materiałów przekazanych przez organizatora zajęć, przy jednoczesnym zapewnieniu konsultacji z instruktorem.

Warsztaty to zajęcia praktyczne doskonalące jakąś nabytą umiejętność.

Zajęcia praktyczne (poligonowe) organizuje się dla uczestników szkolenia, bądź doskonalenia w celu opanowania przez nich umiejętności niezbędnych do realizacji powierzonych zadań w warunkach rzeczywistych w oparciu o posiadaną, bądź nabytą wiedzę teoretyczną.

Stanowisko doskonalenia umiejętności to miejsce wyposażone w sprzęt, pojazdy do wykonywania ćwiczeń przygotowujących do działań ratowniczych oraz gaśniczych.

Zajęcia teoretyczne w tym BHP to takie formy szkolenia jak wykłady, seminaria, konferencje itp., w ramach których przedmiotowy materiał prezentowany jest w teorii. Powyższa forma może być realizowana dla całej grupy uczestników jednocześnie.

Zajęcia z zakresu wychowania fizycznego to zamierzone i świadome działania ukierunkowane na wspieranie rozwoju fizycznego i zdrowia oraz kształtowanie trwałego obyczaju aktywności fizycznej i troskę o wydolność fizyczną, sprawność motoryczną i prawidłową postawę ciała.

Zajęcia dla przewodników psów ratowniczych to zajęcia, których celem jest przygotowanie uczestników do roli przewodnika psów ratowniczych.

WOO – wojewódzki odwód operacyjny.

COO – centralny odwód operacyjny.

Rozjemca – osoba wchodząca w skład zespołu organizatora ćwiczeń (warsztatów), posiadająca wiedzę i umiejętności, dokonująca oceny danego elementu ćwiczeń.

Wstęp

Jednostki ochrony przeciwpożarowej wchodzą w skład systemu bezpieczeństwa państwa rozumianego jako „ogół podmiotów wykonujących określone funkcje (obowiązki) związane z zapewnieniem warunków bezpiecznego funkcjonowania struktur państwa oraz ochroną ludności i majątku narodowego przed skutkami oddziaływań kryzysowych i wojennych (...) na wszystkich szczeblach organizacyjnych państwa”¹.

System ochrony przeciwpożarowej w Polsce oparty jest w głównej mierze na Państwowej Straży Pożarnej, która jest zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formacją, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami². Realizacja na właściwym poziomie zadań nałożonych na Państwową Straż Pożarną nie byłaby możliwa gdyby nie wsparcie ochotniczych straży pożarnych, będących stowarzyszeniami³, w zdecydowanej większości zrzeszonymi w Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej⁴. To właśnie ochotnicze straże pożarne stanowią najliczniejszą grupę podmiotów realizujących działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

W myśl ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych „Ochotnicze Straże Pożarne są umundurowane, wyposażone w specjalistyczny sprzęt, przeznaczony do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania z zakresu ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej”⁵.

Rola ochotniczych straży pożarnych w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego ciągle wzrasta. System ochrony przeciwpożarowej i rozwój cywilizacyjny wymagają bardziej wyspecjalizowanych służb ratowniczych, coraz większej wiedzy ratowników i coraz lepszych umiejętności, czy bardziej dynamicznych działań.

Wymaga to odpowiedniego przygotowania i nabywania nowych umiejętności przez członków ochotniczych straży pożarnych poprzez lepsze systemy szkoleniowe i systemy doskonalenia umiejętności ratowniczych, na przykład udział w ćwiczeniach doskonalących na poligonach, terenach i obiektach, a także w komorach dymowych czy rozgorzeniowych⁶. Chcąc właściwie realizować te zadania konieczne jest odpowiednie przygotowanie teoretyczne i praktyczne strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych.

¹ B. Wiśniewski, System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne, WSPol, Szczytno 2013, s. 122

² Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1443 ze zm.) art. 1

³ Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 ze zm.)

⁴ Statut Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP z 1 października 2022 r.

⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 233 ze zm.)

⁶ R. Dąbrowa, P. Dąbrowa, Szkolenie w ochotniczej straży pożarnej w ciągu lat, Prawo CCCXXVI, Wrocław 2008 r. str. 49-56

I. DOSKONALENIE WŁASNE W STRUKTURACH OSP

Głównym celem organizacji procesu doskonalenia jest utrwalanie umiejętności, nawyków oraz opanowanie wiedzy w stopniu pozwalającym na utrzymanie wysokich standardów realizowanych zadań przez Ochotniczą Straż Pożarną. Dlatego **WSZYSCY strażacy ratownicy OSP** uprawnieni do udziału w działaniach ratowniczych powinni uczestniczyć w doskonaleniu, co najmniej na bazie własnych jednostek OSP.

„Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych”, zatwierdzone w dniu 11 września 2023 r. przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, opisują w sposób ogólny proces doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP⁷. W dokumencie jest jedynie mowa o ciągłym uzupełnianiu, pogłębianiu i aktualizowaniu wiedzy i umiejętności zarówno podczas zajęć praktycznych, jak i teoretycznych.

Zgodnie z powyższymi zasadami oraz na podstawie statutów Ochotniczych Straży Pożarnych, to na **NACZELNIKU OSP** spoczywa obowiązek organizacji doskonalenia umiejętności ratowniczych strażaków ratowników ochotniczej straży pożarnej, który należy realizować w trybie pracy ciągłej w formie zajęć teoretycznych i praktycznych, na które składają się w szczególności:

- zajęcia teoretyczne, w tym dotyczące zagadnień z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy;
- zajęcia praktyczne (poligonowe), doskonalące nabyte umiejętności;
- samokształcenie kierowane;
- ćwiczenia w macierzystych jednostkach OSP;
- cykliczne ćwiczenia zgrywające w ramach struktur funkcjonowania ksrg;
- zapoznanie z obiektami szczególnymi ze względu na charakter zagrożenia, zlokalizowanymi na terenie własnego działania;
- zapoznanie z topografią terenu własnego działania;
- czynny udział w zawodach sportowo-pożarniczych;
- zajęcia z zakresu wychowania fizycznego;
- zajęcia kształtujące umiejętności przewodników psów ratowniczych do udziału w działaniach ratowniczych.

⁷ Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych, KG PSP, 2023 r. str. 9-10

1. ORGANIZACJA ZAJĘĆ NA BAZIE MACIERZYSTYCH JEDNOSTEK OSP

Zajęcia na bazie macierzystych jednostek powinny być podstawą doskonalenia strażaków ratowników OSP. Częstotliwość tych zajęć powinna być jak największa, jednak przedmiotowe zajęcia należy realizować nie **rzadziej niż 1 w miesiącu**. W jednostkach OSP włączonych do KSRG, realizujących zakres podstawowy w poszczególnych dziedzinach ratownictwa specjalistycznego, wskazane jest aby doskonalenie realizować z większą częstotliwością.

1.1. Zakres tematyczny doskonalenia.

- a) Zakres tematyczny doskonalenia realizowanego przez naczelników w jednostkach OSP powinien obejmować przede wszystkim wiadomości podstawowe, niezbędne dla każdego z ratowników OSP, tj.:
 - tematykę zawartą w programie szkolenia podstawowego strażaka ratownika OSP, w tym zagadnienia związane z łącznością dla abonentów sieci radiowych UKF;
 - tematykę zawartą w programie szkolenia kierowców - konserwatorów sprzętu ratowniczego OSP;
 - tematykę zawartą w programie szkolenia z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy (kpp);
 - tematykę zawartą w programie szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy dla OSP.
- b) Jednostki realizujące zakres podstawowy w poszczególnych dziedzinach ratownictwa specjalistycznego, powinny ponadto realizować zajęcia z poszczególnych dziedzin ratownictwa (medycznego, technicznego, poszukiwawczo - ratowniczego, wysokościowego, wodnego, chemiczno - ekologicznego), gaszenia pożarów wewnętrznych oraz współpracy z LPR.

1.2. Materiały przydatne do realizacji doskonalenia.

- a) program szkolenia podstawowego OSP,
- b) program szkolenia kierowcy-konserwatora OSP,
- c) program szkolenia z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy,
- d) program szkolenia BHP dla strażaków OSP,
- e) program szkolenia z zakresu współdziałania z LPR,
- f) programy szkoleń z poszczególnych dziedzin ratowniczych realizowanych przez ksrg w zakresie podstawowym,
- g) instrukcja w sprawie organizacji łączności radiowej,
- h) skrypty i inne materiały opracowane przez PSP z zakresu działań ratowniczych realizowanych przez ksrg w zakresie podstawowym.

Programy i materiały do ww. szkoleń, znajdują się w bazie wiedzy KG PSP⁸.

⁸ <https://www.gov.pl/web/kgpsp/baza-wiedzy>

1.3. Metodyka prowadzenia zajęć doskonalenia w macierzystych jednostkach OSP.

Zajęcia powinny być organizowane i prowadzone przez naczelnika OSP lub wyznaczoną przez niego osobę posiadającą wiedzę, kwalifikacje i doświadczenie. Dopuszcza się realizację zajęć przez osoby spoza struktur OSP, które specjalizują się w wybranej dziedzinie (np. policjant, przedstawiciel branży samochodowej, ratownik medyczny, itp.).

Wskazówki do przeprowadzenia **zbiórki szkoleniowej**:

- a) Poszczególne zajęcia należy planować i prowadzić w formie zajęć teoretycznych i praktycznych, z możliwością łączenia tematyki z kilku zakresów, np.: ratownictwo techniczne + kpp + łączność.

- b) Rekomenduje się realizację doskonalenia - zbiórki szkoleniowej podzielonej na cztery etapy:

- **ETAP 1 - wprowadzenie do zajęć.**

Każde zajęcia należy rozpocząć od wprowadzenia zawierającego przypomnienie zasad BHP i najważniejszych wiadomości teoretycznych dotyczących realizowanego tematu.

Etap ten należy wykorzystać do przypomnienia podstaw takich jak: rozmieszczenie sprzętu w pojazdach, w remizie, czy torbie PSP-R1; zasad przybycia do jednostki w przypadku ogłoszenia alarmu, czy zajmowania miejsc w pojeździe, itp.

- **ETAP 2 - realizacja właściwego tematu doskonalenia.**

Należy przypomnieć i przećwiczyć poszczególne elementy działań objętych tematem, np. różne warianty ewakuacji uszkodzonych z pojazdów, procedura wejścia do pomieszczenia objętego pożarem, itp.

- **ETAP 3 - ćwiczenie końcowe.**

Podczas zajęć praktycznych należy łączyć materiał właściwego tematu z innymi elementami działań np. zasady działań na drogach, zabezpieczenie działań, ratownictwo techniczne, sprawienie sprzętu hydraulicznego, pneumatycznego, usuwanie lub ograniczanie wycieków, kpp, współpraca z LPR, ZRM, Policją i innymi podmiotami oraz wykonanie niezbędnej dokumentacji z działań.

- **ETAP 4 – podsumowanie zajęć.**

Podsumowanie jest ważnym elementem przeprowadzonych zajęć z grupą. Podczas podsumowania można przypomnieć wszystko, co było realizowane, powtórzyć cele, pogratulować grupie sukcesu oraz porozmawiać o tym, czego nie udało się dokonać i z jakiego powodu.

Niepowodzenie również wiele uczy, jednak trzeba je mądrze omówić. Dzięki dobremu podsumowaniu można wiele rzeczy „uratować”!

- c) Tematykę prowadzonych zajęć wraz z wykazem strażaków ratowników OSP biorących udział w zajęciach, należy zamieścić w **książce pracy naczelnika OSP**.

2. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ KOMENDANTA GMINNEGO OSP

Wartościową formą doskonalenia umiejętności strażaka ratownika OSP jest jego udział w ćwiczeniach organizowanych przez Komendanta Gminnego OSP. Współdziałanie zastępów ratowniczych i ratowników w zastępach pozwala na dzielenie się swoimi umiejętnościami i doświadczeniami, umożliwia wypracowanie wspólnej metodyki i taktyki, a zdobyte doświadczenie na pewno przyniesie korzyści w czasie realnych działań ratowniczo-gaśniczych.

2.1. Podstawowe zadania Komendanta Gminnego OSP w zakresie organizacji ćwiczeń.

- a) Ustalenie planu ćwiczeń na cały rok, z uwzględnieniem terminu i tematyki ich realizacji (rekomenduje się przynajmniej **1 ćwiczenie rocznie** dla jednostek OSP z terenu danej gminy) oraz przesłanie planu (poinformowanie) właściwej komendy powiatowej / miejskiej PSP.
- b) Ustalenie celu głównego i zakresu ćwiczeń, m.in.:
- doskonalenie umiejętności strażaków OSP w realizacji zadań ratowniczych,
 - rozwijanie technik oraz taktyki prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych,
 - doskonalenie umiejętności osób funkcyjnych OSP w kierowaniu działaniami poziomego interwencyjnego,
 - doskonalenie współdziałania zastępów ratowniczych ze strukturami zarządzania kryzysowego administracji samorządowej i innymi podmiotami.
- c) Ustalenie z burmistrzem (wójtem) sposobu organizacji ćwiczeń (rodzaju, miejsca i terminu, uczestników, posiłku oraz zasad ich finansowania).
Udział w ćwiczeniach przedstawicieli PSP lub innych instytucji, uzgodnić z odpowiednimi osobami decyzyjnymi tych instytucji.
- d) Uzyskanie odpowiednich pozwoleń od właścicieli lub zarządców obiektów, bądź terenów, na których będą realizowane ćwiczenia.

2.2. Rekomendacje do organizacji ćwiczeń Komendanta Gminnego OSP.

a) Przygotowując ćwiczenia, należy ustalić:

- rodzaj ćwiczeń (np. ćwiczenia na obiektach, zgrywające, warsztaty, itp.),
- rodzaj zdarzenia (np. pożar zakładu, wypadek drogowy, wyciek substancji niebezpiecznej na ulicy, pożar lasu, itp.),
- jakie działania ratownicze lub procedury zamierza się ćwiczyć (np.: uwalnianie osób z pojazdów / budynków, zbieranie mazutu, zaopatrzenie wodne, określenie stopnia dyspozycyjności jednostek OSP),
- ustalenie miejsca i terminu ćwiczeń (szukając obiektu musimy wziąć pod uwagę uciążliwość ćwiczeń dla instytucji i osób postronnych),
- wykaz sił i środków planowanych do ćwiczeń (np. zastępy z OSP..., JRG nr ..., naczelnicy OSP),
- ustalenie udziału w ćwiczeniach Policji, pogotowia ratunkowego lub innych podmiotów (w celu np.: zabezpieczenia ruchu, pozorowanego transportu do szpitali, dostarczenia neutralizatorów),
- ustalenie udziału władz i mediów,
- wyznaczenie rozjemców oraz instruktorów posiadających odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie,
- ustalenie stopnia realizmu i zakresu pozoracji (np.: uczniowie szkoły, manekiny, wytwornica dymu, fantomy, itp.),
- powiadomienie naczelników z jednostek OSP, przewidzianych do udziału w ćwiczeniach.

b) Sporządzić dokumentację ćwiczeń (wg zał. nr 1) z rekomendowanym szkicem sytuacyjnym terenu ćwiczeń lub mapką (wg zał. nr 2).

c) Ćwiczenia należy realizować zgodnie z obowiązującymi zasadami BHP (Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej).

Strażacy OSP biorący udział w ćwiczeniach powinni spełniać te same warunki jak strażacy uprawnieni do udziału w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych (art. 8 i 9 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych z 31.12.2021 r. ze zm.).

Przy organizacji ćwiczeń wymagających uruchomienia kierowania na poziomie taktycznym, merytorycznego wsparcia w zakresie organizacji kierowania działaniami udzieli właściwa komenda powiatowa / miejska PSP.

d) Podsumowania ćwiczeń należy dokonać „na gorąco” na miejscu ćwiczeń.

Na podstawie ocen sporządzonych przez rozjemców (np. wg zał. nr 3), po zakończeniu ćwiczeń należy **opracować wnioski** (wg zał. nr 4), które należy przesłać naczelnikom OSP uczestniczącym w ćwiczeniach oraz do KP/M PSP.

II. DOSKONALENIE ORGANIZOWANE PRZEZ JEDNOSTKI PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Mając na uwadze wyzwania z jakimi muszą się mierzyć strażacy ratownicy ochotniczych straży pożarnych, komendanci powiatowi i miejski Państwowej Straży Pożarnej woj. opolskiego wychodząc naprzeciw, włączają się czynnie w proces doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP, poprzez organizację szkoleń, ćwiczeń oraz warsztatów.

1. PRZYGOTOWANIE DO EGZAMINU POTWIERDZAJĄCEGO TYTUŁ RATOWNIKA Z ZAKRESU KPP (RECERTYFIKACJI)

Przedmiotową formę doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP, polegającą na przygotowaniu do egzaminu potwierdzającego tytuł ratownika z zakresu KPP, należy realizować zgodnie z poniższym:

- a) Każdego roku komendy powiatowe/miejska PSP woj. opolskiego, zbierają potrzeby jednostek OSP w zakresie przystąpienia do egzaminu potwierdzającego tytuł ratownika kpp, z uwzględnieniem czasookresu ważności aktualnych uprawnień.
Naczelnicy OSP zobowiązani są na bieżąco aktualizować potrzeby do KM/P PSP w celu zaplanowania zajęć doskonalenia i egzaminu kpp.
- b) Komendy w porozumieniu z Ośrodkiem Szkolenia KW PSP w Opolu oraz naczelnikami jednostek OSP, ustalają terminy egzaminów recertyfikacji z zakresu kpp, które poprzedzone są dedykowanymi strażakom ratownikom OSP - zajęciami doskonalenia przygotowującymi do egzaminu.
- c) Zajęcia doskonalące przygotowujące do egzaminu kpp, należy realizować w oparciu o program szkolenia z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy, **w terminach możliwie bliskich egzaminom**, zaplanowanych przez Komendę Wojewódzką PSP w Opolu.
Organizator zajęć poinformuje naczelników OSP o terminie i miejscu jego realizacji, może również wskazać źródło - bazę pytań testowych do egzaminu⁹.
- d) Doskonalenie należy realizować w formie zajęć teoretycznych i praktycznych, dostosowując zakres i czas jego trwania do potrzeb, umiejętności i wiedzy strażaków ratowników OSP.
Zasadnym jest sprawdzenie wiedzy i nabytych umiejętności poprzez testy wiedzy oraz ćwiczenia sprawdzające na każdym etapie zajęć doskonalenia.
- e) Realizację zajęć należy udokumentować, sporządzając co najmniej listę obecności uczestników powyższej formy doskonalenia (wg zał. nr 5).

⁹ <https://www.cem.edu.pl/ppomoc.php>

- f) W przypadku realizacji egzaminu z zakresu KPP przez podmioty zewnętrzne Naczelnik OSP jest zobowiązany poinformować KP/M PSP o osobach, które uzyskały/potwierdziły tytuł ratownika.

2. DOSKONALENIE OSP REALIZOWANE W JEDNOSTKACH RATOWNICZO-GAŚNICZYCH PSP

Cykl zajęć doskonalących realizowanych przez JRG w KP/M PSP dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, ma na celu wspólne doskonalenie strażaków OSP i PSP, realizowane w ramach doskonalenia zawodowego strażaków PSP, zgodnie z poniższymi wskazówkami:

- a) Podstawą wdrożenia cyklu zajęć doskonalących OSP na bazie JRG jest rozkaz komendanta miejskiego/powiatowego PSP (wg zał. nr 6).
Do rozkazu należy dołączyć **roczny harmonogram zajęć** lub udostępnić online, czy w innej dogodnej formie – **formularz zgłoszenia do zajęć** (dobrowolnego zgłoszenia OSP na zajęcia).
- b) Udział OSP w przedmiotowym doskonaleniu jest dobrowolny, zgłaszany przez poszczególne jednostki OSP (wg zał. nr 6a) lub na podstawie przyjętego harmonogramu (wg zał. nr 6b).
Ze względu na możliwości organizacyjne JRG, ilość OSP na terenie powiatu oraz poziom wyszkolenia poszczególnych jednostek OSP, komendant powiatowy/miejski PSP podejmuje decyzję w danym roku o zasięgu zajęć doskonalących (czy zajęcia przewidziane są dla wszystkich jednostek OSP, czy tylko dla włączonych do ksrg).
O sposobie oraz zakresie decyduje kierownik jednostki organizacyjnej PSP w porozumieniu z Zarządem Oddziału Powiatowego ZOSP RP (informując właściwe organy samorządu terytorialnego).
- c) W każdej JRG wskazanym jest zaplanować **co najmniej dwa razy w miesiącu** udział strażaków ratowników OSP we wspólnych zajęciach doskonalących wiedzę i umiejętności ratownicze.
Rekomenduje się, aby zajęcia odbywały się cyklicznie w godzinach popołudniowych (np. w co drugi piątek o 18:00), tak aby umożliwić strażakom ratownikom OSP uczestnictwo w ćwiczeniach.
W zajęciach powinny uczestniczyć maksymalnie **dwie jednostki OSP** (dwa zastępy), co pozwoli na bieżąco korygować ewentualne błędy i podnieść jakość szkolenia.
Należy dążyć do równomiernego obciążenia obowiązkami szkoleniowymi poszczególne zmiany służbowe.

- d) Zajęcia powinny być realizowane zgodnie z miesięcznym „**Planem i realizacją doskonalenia zawodowego w Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej ...**” (teoria, jak i praktyka), zatwierdzonym przez d-cę JRG.

Zmiana służbowa realizuje doskonalenie wspólnie ze strażakami ratownikami OSP, którzy przyjeżdżają na zajęcia do właściwej terytorialnie jednostki ratowniczo-gaśniczej PSP, bądź w wyznaczone miejsce (obiekt).

Odpowiedzialnym za przestrzeganie stanowiskowych przepisów BHP podczas obsługi i operowania sprzętem ratowniczo-gaśniczym przez strażaków ratowników OSP oraz instruktorów zajęć doskonalenia zawodowego jest dowódca zmiany, bądź zastępujący go funkcjonariusz.

Dowódca zmiany, bądź zastępujący go funkcjonariusz z przeprowadzonych zajęć sporządza listę obecności strażaków ratowników OSP (wg zał. nr 6c lub jako wyciąg z SWD-ST), którą następnie przekazuje d-cy JRG.

Lista obecności przechowywana jest w dokumentacji doskonalenia zawodowego JRG.

- e) W przypadku braku możliwości zrealizowania ćwiczenia w wyznaczonym terminie, ustala się termin zastępczy.

W przypadku braku możliwości przeprowadzenia ćwiczenia praktycznego (np. ze względu na niekorzystne warunki atmosferyczne), wskazane jest przeprowadzenie zajęć z innego zakresu, który może być realizowany w obiektach JRG (np. kwalifikowanej pierwszej pomocy).

- f) Dyżurny SK KM/P PSP w przypadku wystąpienia zdarzenia podczas trwania zajęć doskonalenia, może w razie potrzeby i możliwości zadysponować do interwencji wraz z zastępem JRG, zastępy OSP uczestniczące w zajęciach.

3. ORGANIZACJA WARSZTATÓW Z POSZCZEGÓLNYCH DZIEDZIN RATOWNICZYCH

Organizatorem warsztatów z określonych dziedzin ratowniczych dedykowanych dla jednostek OSP z poszczególnych powiatów są **Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze z KM/P PSP**.

W każdej jednostce ratowniczo-gaśniczej PSP woj. opolskiego, **co najmniej raz w roku** należy zaplanować i zrealizować warsztaty ratownicze. Warsztaty z poszczególnych dziedzin ratowniczych należy realizować zgodnie z poniższymi wskazówkami:

- a) Wskazaniem jest, aby umożliwić udział w warsztatach wszystkim jednostkom OSP z obszaru chronionego danej JRG PSP, z zachowaniem realnych możliwości organizatora.

Rekomenduje się udział w warsztatach **8 zastępów OSP**, stosując w kolejnych latach wymiennność jednostek OSP.

- b) Warsztaty należy organizować z następujących dziedzin:

- ratownictwa medycznego,
- ratownictwa technicznego,
- ratownictwa na obszarach wodnych – w tym lodowego,
- ratownictwa chemiczno-ekologicznego,
- ratownictwa wysokościowego,
- gaszenia pożarów wewnętrznych,
- działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Możliwa jest organizacja warsztatów łączących kilka dziedzin ratownictwa (jednak nie więcej niż trzy). Wskazana jest zmienność tematyki warsztatów w kolejnych latach.

- c) Podstawą przeprowadzenia warsztatów jest rozkaz komendanta powiatowego / miejskiego PSP (wg zał. nr 7), w którym należy określić założenia organizacji planowanego przedsięwzięcia.

Na podstawie rozkazu, sporządzana jest dokumentacja warsztatów wg wzoru (zał. nr 8), która powinna zawierać poniższe punkty:

- czas i miejsce prowadzenia warsztatów,
- harmonogram przebiegu warsztatów,
- planowane siły i środki,
- opis wykonywania założeń na poszczególnych stanowiskach,
- przydział obowiązków,
- sposoby i środki pozoracji,
- warunki bezpieczeństwa,
- szkic sytuacyjny (lub mapa),
- sposób powiadomienia/przybycia sił i środków.

- d) Z miesięcznym wyprzedzeniem o organizacji warsztatów należy poinformować gminę, podległe jednostki OSP oraz KW PSP w Opolu.

4. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ ZGRYWAJĄCYCH OSP

Organizatorem ćwiczeń zgrywających dedykowanych dla jednostek OSP są **właściwe komendy** powiatowe / miejska PSP woj. opolskiego.

Rokrocznie ćwiczenia należy zaplanować i zrealizować w ilości odpowiadającej liczbie JRG w danej komendzie, stosując poniższe złagodzenia:

- jeśli w roku kalendarzowym komenda jest już **organizatorem** ćwiczeń, np.: WOO lub COO (nie licząc ćwiczeń obiektowych JRG), w których bierze udział min. 5 zastępów OSP - każde takie ćwiczenia pomniejszają liczbę wymaganych do realizacji ćwiczeń zgrywających dla OSP.

Ćwiczenia należy realizować zgodnie z poniższymi wskazówkami:

a) Wybór tematyki ćwiczeń (główne założenia do realizacji):

- dzienne / nocne;
- zakres dziedzin ratownictwa specjalistycznego realizowanego przez ksrq na poziomie podstawowym, gaszenia pożarów (praktyczne rozwinięcie bojowe);
- realizowane odrębnie lub współrealizowane w ramach ćwiczeń COO / WOO (np. udział jednostek OSP KSRG w ćwiczeniach wojewódzkich jako kompania gaśnicza).

b) Określenie zakresu dysponowanych OSP (KSRG, spoza systemu, z podziałem administracyjnym).

Należy dążyć do umożliwienia udziału w ćwiczeniach wszystkim jednostkom OSP z terenu powiatu danej komendy, z zachowaniem realnych możliwości organizatora.

c) Harmonogram przygotowania ćwiczeń min.:

- wskazanie terminu i czasu ćwiczeń,
- opracowanie planu ćwiczeń,
- określenie zadań dla poszczególnych funkcyjnych i osób wyznaczonych do organizacji ćwiczeń,
- opracowanie dokumentacji do ćwiczeń w formie rozkazu, na zasadach określonych w Zarządzeniu nr 25/2018/WR OKW PSP z dnia 30.10.2018 r.
- dokonanie odpowiednich uzgodnień z podmiotem zarządzającym terenem, obiektem, w tym zapewnienie posiłku regeneracyjnego dla ćwiczących,
- dokonanie uzgodnień zadań z podmiotami (w tym strukturami zarządzania kryzysowego) planowanymi do udziału w ćwiczeniach,

- zorganizowanie spotkań roboczych z osobami wyznaczonymi do opracowania epizodów, scenariuszy, pozoracji - w tym na terenie planowanych ćwiczeń,
- odprawa z rozjemcami.

d) Przygotowanie pozoracji ćwiczeń.

Wykonanie pozoracji powinno odwzorowywać zbliżone warunki prowadzonych działań, co przekłada się na większe zaangażowanie ćwiczących strażaków w dane epizody.

Pozoracja wykonywana może być w oparciu o wykorzystanie:

- naturalnych warunków terenowych,
- cieków i akwenów,
- obszarów leśnych – współpraca z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasów Państwowych (możliwość wykonania zrzutów wody przez samolot gaśniczy lub śmigłowiec; stworzenie pozoracji z wykorzystaniem powalonych drzew, itp.);
- wraków pojazdów pozyskanych z punktów złomowania,
- pustostanów,
- terenów zakładów przemysłowych wraz z infrastrukturą (stacje rozładunkowe, cysterny drogowe i kolejowe, estakady i taśmociągi przemysłowe, gazociągi, zbiorniki substancji niebezpiecznych, itp.),
- sztucznego zadymienia (race, wytwornice dymu),
- ran (sztuczna krew, rany szarpane, złamania),
- manekinów (szkoleniowe),
- sprzętu medycznego i akcesoriów po utracie terminów ważności.

Rekomenduje się zaproszenie do udziału w ćwiczeniach w charakterze pozorantów, strażaków ratowników JOP niedysponowanych do ćwiczeń, (np. przy organizacji ćwiczeń dla podmiotów KSRRG wskazujemy strażaków z jednostek spoza systemu).

Do pozoracji osób poszkodowanych można zaprosić uczniów klas profilu mundurowego, jednak w przypadku braku pełnoletności uczniów należy uzyskać zgodę rodziców na udział w przedmiotowych ćwiczeniach.

e) Istnieje możliwość wykorzystania SDŁ z KW PSP w Opolu podczas doskonalenia organizacji pracy sztabu komendanta powiatowego / miejskiego PSP i jego współpracy z innymi służbami, instytucjami i strukturami zarządzania kryzysowego czy działań w zakresie poprawy łączności na terenie ćwiczeń.

Dyspozycję o udział w ćwiczeniach SDŁ należy poprzedzić pismem do OKW PSP w Opolu .

- f) Zgłoszenie z miesięcznym wyprzedzeniem (ale najpóźniej do 20 dnia miesiąca poprzedzającego) ćwiczeń, które podlegają „monitorowaniu ćwiczeń zasobów ratowniczych krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz podmiotów z nim współpracujących”,

Formularz zgłoszenia zawarty jest w zarządzeniu nr 25/2018/WR z dnia 30.10.2018 r. OKW PSP w Opolu w sprawie dokumentowania ćwiczeń.

5. ORGANIZACJA ĆWICZEŃ NA OBIEKTACH

Organizatorami ćwiczeń na obiektach na podstawie „Zasad organizacji doskonalenia zawodowego w Państwowej Straży Pożarnej” są wszystkie **Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP**.

Ogólne wskazówki do realizacji ćwiczeń obiektowych:

- a) Ćwiczenia na obiektach w roku kalendarzowym, należy realizować w ramach planu ćwiczeń doskonalenia zawodowego strażaków PSP na obiektach, **umożliwiając w nich udział zastępom OSP** z terenu własnego działania JRG.
- b) Głównymi celami udziału strażaków ratowników OSP w ćwiczeniach obiektowych są:
- rozpoznanie zagrożeń i możliwości prowadzenia działań ratowniczych na terenie działania OSP, poprzez zapoznanie się ze specyfiką obiektów, instalacji, urządzeń i terenów,
 - doskonalenie umiejętności wykonawczych i dowódczych OSP,
 - weryfikowanie gotowości operacyjnej sił i środków OSP do wykonywania działań ratowniczych.
- c) Ćwiczenia należy przeprowadzić w oparciu o wzór dokumentacji określonej w „Zasadach organizacji doskonalenia zawodowego w PSP”.

6. ORGANIZACJA TESTÓW W KOMORZE DYMOWEJ

W komorze dymowej sprawdza się odporność strażaków na obciążenia psychofizyczne w warunkach zbliżonych do rzeczywistości. W czasie testów i ćwiczeń doskonalących sprawdza się orientację, zdolność do przemieszczania w warunkach zadymienia i ograniczonej przestrzeni. Ratownik w aparacie

oddechowym pokonuje różne przeszkody w warunkach podwyższonej temperatury, hałasu oraz efektów świetlnych¹⁰.

- a) Zgodnie z „Zasadami wyposażania i wykorzystywania komór dymowych w Państwowej Straży Pożarnej” zatwierdzonych przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z 2013 r., strażacy ratownicy jednostek OSP włączonych do KSRG, powinni przystąpić do testu nie **rzadziej niż raz na 5 lat**.

Dopuszcza się uczestnictwo w teście strażaków ratowników OSP z jednostek niewłączonych do KSRG.

- b) Naczelnicy OSP powinni zgłaszać poprzez komendantów powiatowych / miejskiego PSP woj. opolskiego, potrzeby OSP w zakresie przystąpienia do testów w komorze dymowej.
- c) Warunkiem uczestnictwa strażaka ratownika OSP w teście, jest skierowanie przez właściwą osobę (zgodnie z zał. nr 9).
- d) Testy w komorze dymowej są realizowane na podstawie zasad określonych przez Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP.
- e) Po zaliczeniu testu w komorze dymowej każdy strażak otrzymuje zaświadczenie o jego ukończeniu.

7. CZĘSTOTLIWOŚĆ REALIZACJI FORM DOSKONALENIA OSP PRZEZ PSP

Lp.	Forma doskonalenia	Częstotliwość
1.	Przygotowanie do egzaminu potwierdzającego tytuł ratownika kpp	przed terminem egzaminu (každorazowo)
2.	Doskonalenie OSP realizowane w JRG PSP	2 razy w miesiącu (co najmniej)
3.	Warsztaty z poszczególnych dziedzin ratowniczych dla OSP	1 raz w roku w każdej JRG (co najmniej)
4.	Ćwiczenia zgrywające OSP	1-3 razy w roku* (zależne od ilości JRG)
5.	Ćwiczenia na obiektach	3 razy w roku w każdej JRG (minimum)
6.	Test w komorze dymowej w ramach KSRG	1 raz na 5 lat (nie rzadziej)

*jeśli komenda PSP w roku kalendarzowym jest już **organizatorem** warsztatów lub ćwiczeń (np. w ramach COO, WOO, za wyjątkiem ćwiczeń obiektowych), w których bierze udział min. 5 zastępów OSP - każde takie warsztaty lub ćwiczenia pomniejszają liczbę wymaganych do realizacji ćwiczeń zgrywających dla OSP.

¹⁰ Zasady wyposażania i wykorzystywania komór dymowych w Państwowej Straży Pożarnej z 2013 r.

8. PODSUMOWANIE ROCZNEGO CYKLU DOSKONALENIA OSP

Roczny cykl doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP należy podsumować, sporządzając przez KP/M PSP **sprawozdanie z realizacji form** doskonalenia OSP za rok ubiegły i przesłać Opolskiemu Komendantowi Wojewódzkiemu PSP do 15 stycznia (wg zał. nr 10, 11 i 12).

W przypadku niezrealizowania danej formy doskonalenia, należy podać przyczynę zaistniałej sytuacji.

Ponadto, z uwagi na proces ewaluacyjny, w sprawozdaniu należy także przesłać wnioski, spostrzeżenia oraz propozycje ewentualnych zmian do przedmiotowych Zasad.

Załączniki.

1. Dokumentacja ćwiczeń Komendanta Gminnego OSP (zał. nr 1,2,3 i 4).
2. Dokumentacja w zakresie przygotowania strażaków ratowników OSP do egzaminu potwierdzającego tytuł ratownika z zakresu KPP (zał. nr 5).
3. Dokumentacja cyklicznych zajęć doskonalących realizowanych na zmianach służbowych w JRG KP/M PSP (zał. nr 6, 6a, 6b, 6c).
4. Dokumentacja warsztatów z poszczególnych dziedzin ratowniczych (zał. nr 7 i 8).
5. Karta skierowania na test w komorze dymowej (zał. nr 9).
6. Sprawozdanie z realizacji form doskonalenia umiejętności strażaków ratowników OSP z KP/M PSP (zał. nr 10, 11 i 12).

Podstawy prawne i link do bazy wiedzy KG PSP.

1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1443 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 ze zm.).
3. Statut Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP z 1 października 2022 r.
4. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 233 ze zm.).
5. Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych” zatwierdzonymi przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w dniu 11 września 2023 r.
6. <https://www.gov.pl/web/kgpsp/baza-wiedzy>.
7. <https://www.cem.edu.pl/ppomoc.php> .

